

MUUSIKALINE KOHTUMINE NÖMMEL: Kohtume helilooja **Tõnu Kõrvitsaga** Nõmmel tema lemmikkohvikus, et rääkida elust, muusikast ja kolmest teosest, mille ta kirjutas Eesti Filharmoonia Kammerkoorile, Tallinna Kammerorkestrile ja dirigent **Risto Joostile** ("Lageda laulud" 2015, "Sina oled valgus ja hommik" 2019, "Tiibade hää" 2022). Samal hetkel, kui end kohvitassidega lauda istuma sätime, hakkab kohvikus mängima uus lugu. Kirja pani **Annika Lõhmus**, Eesti Filharmoonia Kammerkoori laulja.

Tõnu Kõrvits annab helidele tiivad

Tõnu Kõrvits: Selle laulu ma tellisin.

Mis see on?

See on Public Image Limitedi laul "This is not a Love Song" – nad enne mängisid just selle loo kaverit.

Kust sul üldse tuleb huvi selle ajastu või sellist stiili muusika vastu? Kas isalt?

Muidugi. Ma arvan, et siin ei ole midagi imestada – kodus mängis kogu aeg Motown, Bee Gees, biitlid, The Osmonds jne. Kuulasin ainult seda muusikat. Hiljem ka. Ja tegelikult kuni siiani. See on lahe, et kasvasin üles teistsuguse muusikaga. Tunnen üha rohkem, et see on oluline. Nüüd kogun plaate, kuigi need ei mahu enam tuppa ära. Lasin just uued riulid teha, aga needki on kohe täis saamas. Õnneks noorem tütar Paula "varastas" umbes 300 plaati endale, nüüd on jälle natuke ruumi.

Mul on raamatutega niimoodi. Abikaasa ei luba koju rohkem raamaturiivleid. Kui ma tahan raamatuid juurde osta, pean hakkama eestpoolt millestki loobuma.

Järgmiseks ütleb ta ilmselt, et vali: kas mina või raamatud.

Ma ei ole isegi kindel, kumb peale jääks.

See jääb meie vahele.

Kui juba jutt raamatute peale läks: ma saan aru, et sinu jaoks on kirjandus hästi oluline?

Ikka.

Mida sa peamiselt loed?

Oi igasugust. Sa pead tulema minu töötuppa vaatama. Seal on raamatuid arhitektuurist, luuleraamatuid, klassikat, populaarteaduslikke ja palju muud.

Kas sul lemmikkirjanikku ka on?

Ikka on. Murakami näiteks.

Aga luule?

Luules on väga palju ilusaid pärle. Doris Kareva, Juhan Liiv, Ernst Enno. Kuna ma olen helilooja, siis otsin tekstis alati musikaalsust. See on hästi oluline. Laulutekstil on natuke teised kriteeriumid

FOTOD: ANNELIVASTE

kui lihtsalt heal luuletusel. Väga hea luuletus võib olla ka selline, millest laulu teha ei saa. Info kogus luuletuse jooksul ja sügavuti minek – kui see on liiga tihe ja sa paned sinna veel muusika ümber, saab kõike liiga palju. See ei tähenda, et laulu tekst peab olema kerge, aga seal on omad seaduspärasused.

Kui ma näen teksti, mis mulle meeldib, siis tean, et ühel hetkel hakkab ta mulle laulma. Kohe luges näen refrääni, näen vormi, näen, kus sõnadega mängida, mida korrata, millise sõna juurde tagasi tulla jne. Just nimelt näen, mitte ei kuule.

Kui sa ütled, et sa näed tekstis muusika loomise võimalusi, kas see siis tähendab, et tekst on enne olemas? Või on vahel ka vastupidi – muusika heliseb peas ja sa hakkad teksti juurde otsima?

Mina usun, et iga asi tuleb sinuni siis, kui selleks on õige aeg. On ka nii, et muusika on enne olemas. Näiteks on jäänud mingist ajast mustand, sa tead, et see on koorilaul, aga sa ei tea veel, milline see täpselt tuleb. Ja siis aasta või kaks hiljem võtad mustandi sahtlist välja, proovid mingi tekstiga ja see on *perfect match*. See on nagu väike ime, aga seda juhtub pidevalt. Muusika tuleb minu juurde, tekstid tulevad minu juurde, tuleb olla õnnelik, nendega tegeleda ja läbi selle muusikat teenida.

Minu jaoks eristud sa teistest Eesti kaasaegsetest heliloojatest. Sinu muusika on ilus, heakõlaline, romantiline. Sellega seoses tuli mulle meelde, et kui ma õppisin laulmist, siis minu õpetaja Nadia

Kurem rõhutas alati "oma hääle" leidmist. Mulle tundub, et ta oli üks väheseid, kes pidas oluliseks hääle isikupära ja loomulikkust. Enamik teisi lauluõpetajaid eelistas kuulda ainult ooperihäält. Kuidas oli heliloomingu puhul?

Täpselt sama asi. Ehkki on olnud muidugi õpetajast. Minu õpetaja rõhutas alates esimesest tunnist, et sa pead laulma ikka seda laulu, mis sind ennast kõnetab. Ma ise olen ka pigem seda tüüpi õpetaja. Olen märganud, et tudengid tunnevad vahel, et mõni asi on justkui nende nõrkus: võib-olla ei oska kirjutada vokaalile nii hästi või ei tunne piisavalt pille. Ma olen alati öelnud, et tee oma nõrkusest oma tugevus. Kasuta seda, mis on sulle iseloomulik, see on palju ägedam viis leida oma hääle, oma laul.

Kui me keskendume sinu triloogiale "Lageda laulud", "Sina oled valgus ja hommik" ja "Tiibade hää", siis ma võrdleksin neid teoseid kohati impressionistlike maalidega. Kuulan su muusikat ja silme ees kangastuvad pildid, kus justkui valgus kumaks läbi puuvõrade. See paneb mind mõtlema, et kuidas sa sellist efekti saavutad? Kas sul on mingid kindlad tehnilised võtted selle jaoks? Kasutad sa mingeid teatud intonatsioone või mingit kindlat harmooniat?

Ma ei saa ju kõiki saladusi välja lobiseda. Seal on omad seaduspärasused, ületoonide rida, mida kuulata ja jälgida. Ma õpetan ka oma õpilastele, et otsimine ja katsedamine on oluline. Mängi kõvasti, mängi oktav madalamalt, mängi oktav kõrgemalt. Kuula sagedusi. Nii leiad, mida vaja.

Sa ju komponeerid põhiliselt klaveril? Kas sa kuulled kohe ka selle ära, kuidas su muusika kõlab reaalselt pillide ja häälega?

Muidugi. Ma usun, et kõigil heliloojatel on see võime.

Olen alati mõelnud, et kui sa tuled esimesse proovi, mida sa tunned? Kas sa kardad? Et kuidas su teos kõlab või kuidas muusikud hakkama saavad.

Ei, seda võib-olla mitte. Kui sa oled ühte teost juba pikka aega kirjutanud, siis on peas ideaal olemas, mismoodi see kõlama peab. Muusikutele seda privileegi pole, nemad hakkavad alles nootidega tutvuma. Seepärast, kui vähegi võimalik, väldin esimesi proove, sest ma tean, et mõned asjad ei tööta. On vaja aega anda.

Proov on üks asi, aga kuidas on esiettekandega? Mis tunne sul on saalis istuda? Kui tead, et inimesed hakkavad sinu uut lugu esimest korda kuulma?

Tead, võib-olla see kõlab imelikult, aga minu jaoks jääb *highlight* kuhugi esimese proovi ja esiettekande vahele. Kui on juba proov, kus kõik õnnestub, siis on see minu jaoks ühest küljest kergendus, sest ma näen, et lugu töötab, ja samas võin olla ka väga liigutatud. Kontsert on juba asjade vormistamine.

Minu jaoks on sinu triloogia väga südamelähedane, sest seal on ühendatud kaks minu suurt armastust – luule/kirjandus ja ilus muusika.

“Lageda laulude” puhul tajusin, et tekstides on hästi palju üksildust, looduse temaatikat ja ka teatavat gootilist atmosfääri. Mis sind ennast Emily Brontë luuletuste puhul kõige enam köitis? Täpselt kõik see, mida sa mainisid. Üksildus, lagedate väljade lummus, looduse armastus, looduse stiihia, gootilik tumedus. Sa oled justkui kõige selle meelevallas. Peaks põgenema, aga ei saa. Väga võimsad tekstid, nende energia on kaugele tunda. Ma ei ole muidugi eriti hea analüüsija, ma ei mõtle liiga palju selle peale, miks see või teine asi mind kõnetab.

Triloogia teise teose, “Sina oled valgus ja hommik” tekstide autori Cesare Pavese loomingus on samas tunda teatavat eluväsimust, et mitte öelda suitsiidust.

Huvitaval kombel mina ei taju neis luuletustes fataalsust või lõplikkust. Ka sealt leiab looduse tunnetamist ja sarnaseid kujundeid nagu Brontël – jõgi, mets ja meri.

Kui mõelda nii, et triloogia esimest teost inspireeris Emily Brontë, teist Cesare Pavese ja kolmandat naislendur Amelia Earhart, siis tundub veider kokkusattumus, et nad kõik surid üsna noorelt.

Järelikult mulle meeldivad sellised tegelased. Mul on kirjutatud filmimuusika tummfilmile Jeanne d’Arcist – tema sobiks ka samasse lahtrisse.

“Tiibade hääle” tekstides on minu tunnetuse põhjal siiski midagi teistmoodi. Sealt kumab justkui leppimist enda surelikkusega. Huvitav, kas see tuleb sellest, et Amelia Earhart teadis ette, mis võib juhtuda?

Ikka-ikka.

Mis sa arvad, kas see on Doris Kareval taotluslikult niimoodi kirjutatud? Tõenäoliselt.

Samas sobib see ju ideaalselt lõpetama sinu triloogiat.

Jah. Ma ei kujutagi ette, kuidas ma veel ühte lugu sellises formaadis kirjutaksin. Minu jaoks on asi lõpetatud, mul ei ole vaja selle juurde rohkem tagasi tulla. Võib-olla kümne aasta pärast tunnen teisiti, aga praegu tunnen küll nii.

Kusagilt arvustusest jäi mulle silma ka selline mõte, et nende teoste orkestratsioonist käib läbi aja tiksumise teema. Ma pean sellega nõustuma. Kuulen samuti mõnedes pizzicato’des või madalate keelpillide sammuvates käikudes aja kulgemise motiive. Kas sa oled selle teadlikult sisse kirjutanud?

Ju vist.

Kriitikud leiavad sageli muusikateostes nüansse, mida helilooja pole võib-olla nii mõelnudki. Kas sinu teostes on ka midagi sellist, mida sa OLED mõelnud, aga mida pole üles leitud?

Ikka jah. Aga on juhtunud ka nii, et keegi on mõne väga raske asja läbi hammustanud. See on mulle väga meeldinud.

Mulle tundub, et sinu muusika on äärmiselt aus ja intiimne, teatud mõttes isegi haavatav. Olen mõelnud, et selleks peab olema ikka väga julge inimene, et näidata ennast niisugusest küljest. Samas arvan, et tänapäeva maailmas oleks vaja rohkem siirust ja ehedaid tundeid. Kuidas sulle tundub?

Kõik on omavahel seotud – milline sa oled ja milline on kunst, mida sa teed. Üks oluline osa muusika kirjutamise juures on see, et sa tahad midagi jagada. Ja see, mida sa tahad jagada, peab olema oluline. See ei tohi olla lihtsalt vaikuse lõhestamine mingite nootidega, tellimuste täitmise raha pärast või midagi ebaolulist. Sul peab olema sügav sisemine põhjus, et muusikat kirjutada. Ja kuidas sa saad seda teha, kui sa ei ole aus. ✕

MUUSIKATÖÖSTUSE SUUR PÕHJUS EHK OTSIDES RAHA: Arvi Tapveri

turismireis mööda Tallinn Music Weeki päevi, inimesi ja teemasid. Mida ta sealt õppis? Seda, et valdav osa muusikuist ja heliloojatest maksab oma tegemistele peale ja mida väiksem turg, seda enam. Aga ka palju muud.

Great rock'n'roll swindle 2023

Tallinn Music Week toob igal aastal kokku suurel hulgal tegijaid, kes kuidagimoodi identifitseerivad end muusikatööstusega: ajakirjanikke-arvustajaid, plaadifirmade ja agentuuride esindajaid ning muud segast seltskonda, kellest hästi aru ei saa, millega nad täpsemalt tegelevad või mida siit otsivad.

Loomulikult on ka palju tundmatuid importmuusikuid või bände, kes loodavad millegipärast just Tallinnast oma lõpliku läbimurret alustada.

Taukar tahab süüa

Kõik algas seekord Telliskivi loomelinnaku õllebaarist Põhja Konn, kuhu paneeliks ehk vestlusringiks oli kohale saabunud muusik Karl-Erik Taukar; Eesti muusikatööstuse vahendaja ja esindaja Virgo Sillamaa, kelle ameteid ning endisi ameteid ei jõua keegi kokku lugeda (seekord esindas autorite ühingut); üks plaadikeerutaja Funk Embassy nimelisest ühendusest, kelle nime paneeli teabetahvilil polnudki ja lõpuks jazz-muusik Susanna Aleksandra Veldi, kelle nime taga oli vaid üks märg: Fairmus. Fairmus on platvorm.

Rahvast oli jäänud hõredalt, sest avakõnede juurde pakutav jook ja snäkk olid otsa saanud.

Tänapäeval ei piisa muusika tarbimise, müügi või isegi tegemise juures teadmistest ja oskustest muusika alal ning sinnajuurde tutvustest vägevate manageride või promootoritega, olgu nad siis kes tahes.

Oluline on teada sõnu: paneel, platvorm, voogeldus, äpp jne.

Platvorm ehk vestlus kandis pealkirja “Muusik söönud, fännid rahul”, aga tegelikult oli see platvormi Fairmus reklaamikampaania. Aus ja siiras enesemüük. Platvorm on netis voogeldus-keskkond, kus saab kuulata muusikat ja samas ka seda sinna kuulamiseks laadida. See ongi voogeldus.

✕ TMW 2023 numbrites:

- ✕ 188 artisti 41 maalt, neist 91 Eestist
- ✕ 51% artisti(kollektiivi)dest sisaldasid naissoost või kväärliikmeid
- ✕ 173 konverentsi panelisti, neist 45% naised
- ✕ 1212 PRO delegaati/muusikatööstuse professionaali
- ✕ 28 muusikafestivali esitlusõhtut 12 toimumispaigas
- ✕ 58 programmi toimumispaika
- ✕ 18 032 festivalikülastust
- ✕ 1142 väliskülast

Suured numbrid, kas pole? Mis veel parem, nad tulevad järgmisel aasta jälle!